

"ഭരണഭാഷ- മാതൃഭാഷ"

കേരള സർക്കാർ

സംഗ്രഹം

വനം വന്യജീവി വകുപ്പ് - സംസ്ഥാനത്തെ രൂക്ഷമായ മനുഷ്യ -വന്യജീവി സംഘർഷം കൈകാര്യം ചെയ്യുന്നതിനായുള്ള മാർഗ്ഗനിർദ്ദേശങ്ങൾ നൽകിക്കൊണ്ട് ഉത്തരവ് പുറപ്പെടുവിക്കുന്നു.

വനം വന്യജീവി(ഡി) വകുപ്പ്

സ.ഉ.(കൈ) നം.12/2024/F&WLD തീയതി,തിരുവനന്തപുരം, 07-03-2024

- പരാമർശം:-
1. ബഹു. മുഖ്യമന്ത്രിയുടെ അധ്യക്ഷതയിൽ ചേർന്ന 12.02.2024, 15.02.2024 എന്നീ തീയതികളിലെ യോഗങ്ങൾ
  2. സ.ഉ.(കൈ) നം. 4/2024/DMD തീയതി 07.03.2024

ഉത്തരവ്

സംസ്ഥാനത്ത് മനുഷ്യ-വന്യജീവി സംഘർഷം അടുത്തകാലത്തായി വർദ്ധിച്ചു വരുന്ന സാഹചര്യം കണക്കിലെടുത്തും ജനവാസ മേഖലകളിൽ വന്യജീവികളുടെ സാന്നിധ്യം ഉള്ളതായി ശ്രദ്ധയിൽപ്പെട്ടതിന്റെ അടിസ്ഥാനത്തിലും കാട്ടാന ഉൾപ്പെടെയുള്ള വന്യമൃഗങ്ങളുടെ ആക്രമണം തടയുന്നതിന് പ്രായോഗികവും ഫലപ്രദവുമായ സത്യാരമാർഗ്ഗങ്ങൾ ബന്ധപ്പെട്ട വകുപ്പുകളുടെ ഏകോപനത്തോടെ സ്വീകരിക്കേണ്ട അനിവാര്യ സാഹചര്യം നിലവിലുണ്ട്. വന്യജീവി സംഘർഷമുള്ള മേഖലകളിൽ വനം വകുപ്പ് അധികൃതരും മറ്റും വിശദമായ പരിശോധന നടത്തി പ്രദേശവാസികളുടെ ആശങ്കകൾ ഒഴിവാക്കുകയും അവരുടെ ജീവനും സ്വത്തിനും സംരക്ഷണം ഉറപ്പുവരുത്തുന്ന നടപടികൾ അടിയന്തരമായി സ്വീകരിക്കേണ്ടതുമാണ്.

മേൽ സാഹചര്യത്തിൽ, പരാമർശം 2 പ്രകാരം, സംസ്ഥാനത്തെ മനുഷ്യ വന്യജീവി സംഘർഷം, ഒരു "സംസ്ഥാന സവിശേഷ ദുരന്തം" (State Specific Disaster) ആയി പ്രഖ്യാപിച്ച് ഉത്തരവായിട്ടുണ്ട്. മനുഷ്യ - വന്യജീവി സംഘർഷം ലഘൂകരിക്കുന്നതുമായി ബന്ധപ്പെട്ട പ്രവർത്തനങ്ങൾക്ക് ആവശ്യമായ നിർദ്ദേശങ്ങൾ നൽകുന്നതിനും പുരോഗതി വിലയിരുത്തുന്നതിനുമായി, ചുവടെ ചേർക്കും പ്രകാരം സമിതികൾ രൂപീകരിച്ച് ഉത്തരവാകുന്നു.

സംസ്ഥാന തല സമിതി

1. ബഹു. മുഖ്യമന്ത്രി (അധ്യക്ഷൻ)
2. ബഹു. വനം വകുപ്പ് മന്ത്രി,
3. ബഹു. റവന്യൂ വകുപ്പ് മന്ത്രി,
4. ബഹു. തദ്ദേശ സ്വയംഭരണ വകുപ്പ് മന്ത്രി,
5. ബഹു. പട്ടികജാതി പട്ടികവർഗ്ഗ വകുപ്പ് മന്ത്രി
6. ചീഫ് സെക്രട്ടറി (കൺവീനർ)

ഈ സമിതി സംസ്ഥാന തലത്തിൽ, മനുഷ്യ - വന്യജീവി സംഘർഷം ലഘൂകരിക്കുന്നതിന്

സീകരിക്കേണ്ട നടപടി സംബന്ധിച്ച് ആവശ്യമായ നിർദ്ദേശങ്ങൾ നൽകുന്നതാണ്.

സംസ്ഥാന തല ഉദ്യോഗസ്ഥ നിയന്ത്രണ സമിതി

1. ചീഫ് സെക്രട്ടറി (അധ്യക്ഷൻ)
2. സെക്രട്ടറി, ആഭ്യന്തരവകുപ്പ്
3. സെക്രട്ടറി, റവന്യൂ വകുപ്പ്
4. സെക്രട്ടറി, വനം വകുപ്പ്
5. സെക്രട്ടറി, പട്ടികജാതി-പട്ടികവർഗ്ഗ വകുപ്പ്
6. സെക്രട്ടറി, തദ്ദേശ സ്വയംഭരണ വകുപ്പ്
7. സെക്രട്ടറി, കൃഷി വകുപ്പ്
8. വനം വകുപ്പ് മേധാവി,
9. പി.സി.സി.എഫ് & ചീഫ് വൈൽഡ് ലൈഫ് വാർഡൻ
10. ഡിസാസ്റ്റർ മാനേജ്മെന്റ് അതോറിറ്റി മെമ്പർ സെക്രട്ടറി

ഈ സമിതി, സംസ്ഥാനതല സമിതിയുടെ നിർദ്ദേശങ്ങൾ നടപ്പിലാക്കുന്നതിനുള്ള മാർഗ്ഗനിർദ്ദേശങ്ങളും ഉത്തരവുകളും നൽകുന്നതാണ്.

ജില്ലാതല നിയന്ത്രണ സമിതി

1. ജില്ലയുടെ ചുമതലയുള്ള ബഹു. മന്ത്രി (അധ്യക്ഷൻ)
2. ജില്ലാ കളക്ടർ
3. സൂപ്രണ്ട് ഓഫ് പോലീസ്
4. ഡിവിഷണൽ ഫോറസ്റ്റ് ഓഫീസർ
5. ജില്ലാ മെഡിക്കൽ ഓഫീസർ (ആരോഗ്യം)
6. ഡെപ്യൂട്ടി ഡയറക്ടർ, എൽ.എസ്.ജി.ഡി
7. ഡെപ്യൂട്ടി ഡയറക്ടർ, പട്ടികജാതി- പട്ടികവർഗ്ഗ വകുപ്പ്
8. ജില്ലാ കൃഷി വകുപ്പ് ഓഫീസർ
9. ജില്ലാ മൃഗസംരക്ഷണ വകുപ്പ് ഓഫീസർ

ഈ സമിതി, വിവിധ ജില്ലകളിൽ മനുഷ്യ-വന്യജീവി സംഘർഷം ലഘൂകരിക്കുന്നതിനുള്ള നടപടികളിന്മേൽ മേൽനോട്ടം വഹിക്കും.

പ്രാദേശിക തല ജാഗ്രതാ സമിതി

1. തദ്ദേശസ്വയംഭരണ സ്ഥാപനത്തിന്റെ പ്രസിഡന്റ് (അധ്യക്ഷൻ)
2. ബന്ധപ്പെട്ട വനം വകുപ്പ് ഉദ്യോഗസ്ഥൻ,
3. പട്ടികജാതി-പട്ടികവർഗ്ഗ വികസന വകുപ്പ് ഉദ്യോഗസ്ഥൻ
4. കൃഷി വകുപ്പ് ഉദ്യോഗസ്ഥൻ
5. മൃഗസംരക്ഷണ വകുപ്പ് ഉദ്യോഗസ്ഥൻ
6. തഹസീൽദാർ
7. പോലീസ് ഉദ്യോഗസ്ഥൻ
8. ആരോഗ്യവകുപ്പ് ഉദ്യോഗസ്ഥൻ
9. അംഗീകൃത സന്നദ്ധ സംഘടനാ പ്രതിനിധികൾ

ഈ സമിതി, ജില്ലാ തല സമിതിയുടെ നിർദ്ദേശാനുസരണം പ്രാദേശിക തലത്തിൽ വന്യ ജീവി സംഘർഷം തടയുന്നതിനുള്ള നടപടികൾ തയ്യാറാക്കുകയും നടപ്പിലാക്കുകയും ചെയ്യും.

മനുഷ്യ-വന്യജീവി സംഘർഷം കൈകാര്യം ചെയ്യുന്നതിനായുള്ള പ്രവർത്തനങ്ങൾക്ക് ചുവടെ ചേർക്കുന്ന മാർഗ്ഗനിർദ്ദേശങ്ങൾ പുറപ്പെടുവിച്ചും സർക്കാർ ഉത്തരവാകുന്നു.

1. ചീഫ് വൈൽഡ് ലൈഫ് വാർഡനെ മനുഷ്യ-വന്യജീവി സംഘർഷം കൈകാര്യം ചെയ്യുന്നതിനുള്ള നോഡൽ ഓഫീസറായി നിയമിച്ച് ഉത്തരവാകുന്നു.
2. പ്രകൃതിദുരന്ത സമയങ്ങളിൽ സെക്രട്ടേറിയറ്റ് കേന്ദ്രീകരിച്ച് ഒരുക്കുന്ന നിരീക്ഷണ സംവിധാനത്തിന് സമാനമായി, വനം വകുപ്പ് ആസ്ഥാനത്ത് ചീഫ് വൈൽഡ് ലൈഫ് വാർഡന്റെ ചുമതലയിൽ ഒരു കൺട്രോൾ റൂം പ്രവർത്തിക്കുന്നതാണ്. കൺട്രോൾ റൂമിൽ മതിയായ വാർത്താവിനിമയ സങ്കേതങ്ങൾ വനം വകുപ്പ് മേധാവി ഒരുക്കേണ്ടതാണ്.
3. വന്യജീവി ആക്രമണ സാധ്യതയുള്ള പ്രദേശങ്ങളിൽ സമയാസമയം ജനങ്ങൾക്ക് മുന്നറിയിപ്പ് നൽകുന്നതിന് വാട്ട്സ്ആപ്പ് ഗ്രൂപ്പുകൾ ഉൾപ്പെടെ ആധുനിക വിവര-വിനിമയ സംവിധാനങ്ങൾ വനം വകുപ്പ് മേധാവി സജ്ജമാക്കുന്നതാണ്.
4. മനുഷ്യ-വന്യജീവി സംഘർഷം നിലനിലനിൽക്കുന്ന മനുഷ്യവാസമുള്ള പ്രദേശങ്ങളിൽ ജാഗ്രതയ്ക്കായി കൂടുതൽ താൽക്കാലിക വാച്ചർമാരുടെ സേവനം വിനിയോഗിക്കുന്നതിന് വനം വകുപ്പ് മേധാവി നടപടി സ്വീകരിക്കേണ്ടതാണ്.
5. വന്യജീവി സംഘർഷങ്ങളിൽ ഇടപെട്ട് പ്രവർത്തിച്ച് കഴിവ് തെളിയിച്ചിട്ടുള്ള ഉദ്യോഗസ്ഥരെ കഴിയുന്നതും ഈ പ്രദേശങ്ങളിൽ നിയമിക്കുന്നതിനുള്ള നടപടി സ്വീകരിക്കുവാൻ വനം വകുപ്പ് മേധാവിയെ ചുമതലപ്പെടുത്തുന്നു.
6. വനപ്രദേശങ്ങളോട് ചേർന്നുകിടക്കുന്ന എസ്റ്റേറ്റുകൾ, തോട്ടങ്ങൾ, കൃഷിയിടങ്ങൾ എന്നിവിടങ്ങളിലെ കുറ്റിക്കാടുകൾ ഇല്ലാതാക്കുന്നതിന് ഉടമസ്ഥർക്ക് നിർദ്ദേശം നൽകേണ്ടതാണ്. സർക്കാർ-അർദ്ധസർക്കാർ ഉടമസ്ഥതയിലുള്ള തോട്ടങ്ങളിലും ഈ പ്രവർത്തനം വ്യാപിപ്പിക്കുന്നതാണ്.
7. തോട്ടം ഉടമകളോട് വന്യജീവി സംഘർഷ ലഘൂകരണ പ്രവർത്തനങ്ങളിൽ പങ്കാളികളാകാൻ അഭ്യർത്ഥിക്കുന്നതിന് ബന്ധപ്പെട്ട ഉദ്യോഗസ്ഥർ നടപടി സ്വീകരിക്കുന്നതാണ്.
8. നിലവിലുള്ള റാപ്പിഡ് റെസ്പോൺസ് ടീമുകൾക്ക്, ആവശ്യമായ ജീവനക്കാരെയും ഉപകരണങ്ങളും വാഹനങ്ങളും നൽകി ശക്തിപ്പെടുത്തുന്നതാണ്.
9. മനുഷ്യ-വന്യജീവി സംഘർഷത്തിന് സാധ്യത കൂടിയ സ്ഥലങ്ങളിൽ ഫോറസ്റ്റ് ഡിവിഷൻ/സ്റ്റേഷൻ അടിസ്ഥാനപ്പെടുത്തി ആവശ്യാനുസരണം പ്രത്യേക ജാഗ്രതാ സമിതികൾ രൂപീകരിക്കണം. ഇത് ഡി.എഫ്.ഒമാരുടെ ഉത്തരവാദിത്തമായിരിക്കും.
10. വന്യജീവി സംഘർഷസാധ്യതയുള്ള പ്രദേശങ്ങളിൽ വനത്തിനുള്ളിൽ മൃഗങ്ങൾക്ക് ആവശ്യമായ തോതിൽ വെള്ളം ലഭിക്കുമെന്ന് ഉറപ്പാക്കണം. എവിടങ്ങളിലൊക്കെ ഇതിന് താൽക്കാലിക സംവിധാനങ്ങളൊരുക്കാമെന്ന് നിശ്ചയിച്ച് വനം വകുപ്പ് മേധാവി നടപടി സ്വീകരിക്കേണ്ടതാണ്. പൊതുമേഖല/സ്വകാര്യ സ്ഥാപനങ്ങളുടെ സഹായ സഹകരണത്തോടെ ഇതിനാവശ്യമായ തുക കണ്ടെത്തുന്ന കാര്യം പരിഗണിക്കേണ്ടതാണ്.
11. വനം വകുപ്പ് ആസ്ഥാനത്ത് നിലവിലുള്ള ഉന്നതതല ഉദ്യോഗസ്ഥ സമിതി നടത്തുന്ന പ്രവർത്തനങ്ങളും സ്വീകരിച്ച നടപടികളും ആവശ്യമുള്ള നിർദ്ദേശങ്ങളും ആഴ്ചതോറും

വിലയിരുത്തി സർക്കാരിലേക്ക് വിശദമായ റിപ്പോർട്ട് വനം വകുപ്പ് മേധാവി ലഭ്യമാക്കേണ്ടതാണ്.

- 12. വന്യജീവി ആക്രമണത്തെത്തുടർന്ന് പ്രഖ്യാപിച്ചിട്ടുള്ള നഷ്ടപരിഹാരതുക എത്രയും വേഗം നൽകുന്നതിന് വനം വകുപ്പ് മേധാവിയെ ചുമതലപ്പെടുത്തുന്നു. ഇത് സംബന്ധിച്ച പുരോഗതി വനം വകുപ്പ് സെക്രട്ടറി തലത്തിൽ വിലയിരുത്തുന്നതാണ്.
- 13. ഇതിലേക്ക് ആവശ്യമായി വരുന്ന ചെലവുകളെ ഭക്ഷി നിയന്ത്രണങ്ങളിൽ നിന്ന് ഒഴിവാക്കുന്നു.
- 14. മനുഷ്യ-വന്യജീവി സംഘർഷവുമായി ബന്ധപ്പെട്ട കാര്യങ്ങൾക്ക് കിഫ്ബി വഴി ഇപ്പോൾ അനുവദിച്ചിട്ടുള്ള 100 കോടി രൂപയ്ക്കു പുറമെ 110 കോടി രൂപ കൂടി (ആകെ 210 കോടി രൂപ) കിഫ്ബി മുഖാന്തരം അനുവദിക്കുന്നതിനുള്ള നടപടി കിഫ്ബി CEO സ്വീകരിക്കുന്നതാണ്.
- 15. മനുഷ്യ-വന്യജീവി സംഘർഷം ലഘൂകരിക്കാനും പ്രതിരോധ നടപടികൾ സ്വീകരിക്കാനുമുള്ള ദീർഘകാല- ഹ്രസ്വകാല പദ്ധതികൾക്കുള്ള നിർദ്ദേശങ്ങൾ സമർപ്പിക്കാൻ അന്തർദേശീയ-ദേശീയ വിദഗ്ദ്ധരെ ഉൾപ്പെടുത്തി ഒരു വിദഗ്ദ്ധ സമിതി രൂപീകരിക്കുന്നതിന് വനം വകുപ്പ് മേധാവി സർക്കാരിൽ പ്രൊപ്പോസൽ സമർപ്പിക്കേണ്ടതാണ്.
- 16. മനുഷ്യ-വന്യജീവി സംഘർഷങ്ങളുമായി ബന്ധപ്പെട്ട വിഷയങ്ങൾ ഏകോപിപ്പിക്കാൻ കേരള-കർണ്ണാടക-തമിഴ്നാട് സംസ്ഥാനങ്ങളിലെ ബന്ധപ്പെട്ട ഉദ്യോഗസ്ഥർ ഉൾപ്പെട്ട ഇന്റർസ്റ്റേറ്റ് കോ-ഓർഡിനേഷൻ കമ്മിറ്റി യോഗങ്ങൾ ചേരേണ്ടതാണ്. ഇക്കാര്യം വനം വകുപ്പ് മേധാവി ഏകോപിപ്പിക്കേണ്ടതും ചീഫ് സെക്രട്ടറി തലത്തിൽ വിലയിരുത്തുന്നതുമാണ്.

മേൽ പറഞ്ഞ മാർഗ്ഗ നിർദ്ദേശങ്ങൾ സംബന്ധിച്ച നടപടി റിപ്പോർട്ട് സർക്കാരിലേക്ക് വനം വകുപ്പ് മേധാവി അടിയന്തരമായി സമർപ്പിക്കേണ്ടതാണ്.

(ഗവർണ്ണറുടെ ഉത്തരവിൻ പ്രകാരം)
കെ ആർ ജ്യോതിലാൽ
അഡീഷണൽ ചീഫ് സെക്രട്ടറി

- അഡീഷണൽ ചീഫ് സെക്രട്ടറി, ആഭ്യന്തര വകുപ്പ്
- അഡീഷണൽ ചീഫ് സെക്രട്ടറി, ധനകാര്യ വകുപ്പ്
- പ്രിൻസിപ്പൽ സെക്രട്ടറി, റവന്യൂ വകുപ്പ്
- അഡീഷണൽ ചീഫ് സെക്രട്ടറി, പട്ടികജാതി-പട്ടികവർഗ്ഗ വകുപ്പ്
- പ്രിൻസിപ്പൽ സെക്രട്ടറി, തദ്ദേശ സ്വയംഭരണ വകുപ്പ്
- പ്രിൻസിപ്പൽ സെക്രട്ടറി, കൃഷി വകുപ്പ്
- പ്രിൻസിപ്പൽ ചീഫ് കൺസർവേറ്റർ ഓഫ് ഫോറസ്റ്റ്സ് & ഹെഡ് ഓഫ് ഫോറസ്റ്റ് ഫോക്സ്
- പ്രിൻസിപ്പൽ ചീഫ് കൺസർവേറ്റർ ഓഫ് ഫോറസ്റ്റ്സ് (വൈൽഡ് ലൈഫ്) & ചീഫ് വൈൽഡ് ലൈഫ് വാർഡൻ
- പ്രിൻസിപ്പൽ ഡയറക്ടർ, ഏകോപിത തദ്ദേശ സ്വയംഭരണ വകുപ്പ്
- ഡയറക്ടർ, പഞ്ചായത്ത് വകുപ്പ്
- ഡയറക്ടർ, നഗരകാര്യ വകുപ്പ്
- ഡയറക്ടർ, പട്ടികജാതി-പട്ടികവർഗ്ഗ വകുപ്പ്
- ഡയറക്ടർ, കൃഷി വകുപ്പ്

ഡയറക്ടർ, മൃഗ സംരക്ഷണ വകുപ്പ്
ഡയറക്ടർ, ആരോഗ്യ വകുപ്പ്
എല്ലാ ജില്ലാ കളക്ടർമാർ
എല്ലാ ജില്ലാ പോലീസ് സൂപ്രണ്ടുമാർ
എല്ലാ ജില്ലാ മെഡിക്കൽ ഓഫീസർമാർ
ഡിസാസ്റ്റർ മാനേജ്മെന്റ് അതോറിറ്റി മെമ്പർ സെക്രട്ടറി
പ്രിൻസിപ്പൽ അക്കൗണ്ടന്റ് ജനറൽ (ഓഡിറ്റ്/എ&ഇ)
പൊതുഭരണ (എസ് സി)വകുപ്പ്
വിവര പൊതുജന സമ്പർക്ക (web & new media) വകുപ്പ്
കരുതൽ ശേഖരം

ഉത്തരവിൻ പ്രകാരം

സെക്ഷൻ ഓഫീസർ

പകർപ്പ്
ബഹു. വനം വകുപ്പ് മന്ത്രിയുടെ പ്രൈവറ്റ് സെക്രട്ടറിയ്ക്ക്
ചീഫ് സെക്രട്ടറിയുടെ ഓഫീസ് യ്ക്ക്
അഡീഷണൽ ചീഫ് സെക്രട്ടറിയുടെ പിഎയ്ക്ക്